

LATVIJAS ALPĪNISTU SAVIENĪBA ALPĪNISMA KOMISIJA

PROTOKOLS

nr. 16/4

Seminārs "Nelaiimes gadījumu analīze kalnos"

2016. gada 2. novembrī

Rīgā, Jēkabpils ielā 19a

Semināra norises laiks: no plkst. 18.40 – 20.15

Seminārā piedalās: alpīnisma komisijas locekļi Oļegs Mirošņikovs, Edgars Šāblis, Mihails Pietkevičs, Vilnis Bušs, kā arī vairāk nekā 15 klausītāju.

Protokolē: Gundega Skagale.

Oļegs Mirošņikovs informē, ka nepieciešams veikt nelaiimes gadījumu kalnos analīzi, lai saprastu, kādu apstākļu kopums tos izraisījis, un lai attīstītu alpīnistu prognozēšanas spējas. Negadījumus kalnos izraisa cēloņsakarības, kas noved pie nelaiimes.

1. gadījums

Oļegs Mirošņikovs

1. augustā Kazahstānā E.Č. sasaitē ar E.Skuķi devās uz virsotni Pionieris, kur otrās virves laikā notika pirmā kāpēja kritiens - izrāvās drošināšanas starpāķis, bet otrs starpāķis virvi pārrāva.

31. jūlijā parakstīta maršruta lapa, saņemta atļauja. 1. augustā no nometnes iziets plkst. 5.30, pie maršruta pienāca plkst. 8.30. Plkst. 9.20 sāka kāpt. Plkst. 10 sakari, kur informē par veikto pirmo virvi 50 m.

Pirms šī rāviens bijis vēl viens, E.Č. turpinājis kāpt. 5 m neaizejot, starpāķis izrāvās atkal, virve iestrēga plaisā un plīsa. Kritiens bijis 90 m, uzreiz nevarēja pieiet, pēc 40 minūtēm bija klāt glābēji, kuri konstatēja ar dzīvību nesavienojamas traumas.

Kāpēc tas notika? Astoni starpāķi, ielika devīto un rāviens. Ilgi meklēja vietu, kur ielikt starpāķi. Izrāvās. Astotais noturēja, par ko liecina, ka drošinātājs nejuta rāvienu, pēc 9. starpāķa virve iestrēga plaisā.

Secinājumi – virve neizturēja rāvienu. 9,1 mm pamatvirve, 3,5 gadus ekspluatēta (reāli trīs nedēļas), mazliet mitra. Kā zināms, mitra virve var izturēt par 20-30% mazāku rāvienslodzi.

Jāizmanto divas 9,1 mm virves. Lielāka izturība nekā standarta dubultvirvei. Jāliek katra savā punktā, liela iespēja, ka tas ļautu šajā reizē izvairīties no nelaiimes.

Iebilstu mēģinājumiem statisko virvi izmantot kā otro. Šī virve nav izmantojam apakšējai drošināšanai. Ja pārtrūktu dinamiskā, statiskā izrautu 9., 8. starpāķi un arī staciju. Kāpējam būtu pārslodze, ko cilvēks nevar izturēt.

Statisko virvi var izmanto margai, bet ne apakšējai drošināšanai.

Otrs iemesls, kāpēc notika nelaiimes gadījums – pēc visa spriežot puīši negāja pa maršrutu. Konsultāciju deva cilvēks, kas pats šo maršrutu nebija gājis. Nav zināms, vai viņš brīdināja, ka ļoti uzmanīgi jāiet sākums, jo uz tikšanos ar viņu bija tikai E.Č. Maršruts ir jāskatās, jākontrolē un ir jāiet pa to. Nevis jāiet tur, kur šķiet, ka kāds ir gājis. Ietā maršrutā ir mazāka iespēja, ka kritīs akmeņi, jo tie jau ir nokrituši.

Kā pirmajam brīdinājumam vajadzēja kalpot tam, ka 1. virves apstrādei bija nepieciešamas 40-50 minūtes. Tas ir ilgi. Otrais brīdinājums – pirmais rāviens.

Puīši līdz pusnaktij gaidīja izlaišanu maršrutā, pēc 4,5 stundām viņiem bija jāiziet. Noguruši. 40 minūtes no rīta meklēja rāciju. Acīmredzamas zīmes, ka varbūt nevajag tajā dienā iet. Var teikt, ka tā ir mānītība, taču šīs zīmes, ko sūta varbūt Visums, ir jāņem vērā.

Nepietiekama tehniskā sagatavotība, lai gan veikti 20 kāpieni. Nevienā tehniski sarežģītā

kāpienā nestrādāja kā pirmais. Maršruta lasīšanas un āķu likšanas maršrutā pieredzes nebija. Šīs pieredzes iegūšana jā sāk ar vienkāršākiem maršrutiem. Nevajag 4. grūtības kategorijas maršrutā kā līderim, ja pirms neesi gājis kā līderis ne 3., ne 2. kategorijas maršrutā. Pieredze jā iegūst pakāpeniski.

Darbības pēc rāvienu. Ja līderis noraujas, jā domā, ka kaut kas nav kārtībā. Jāmaina līderis, varbūt maršruts nav īstais... Jā domā, ko pamainīt. Varbūt vienkārši šodien nav īstā diena?

Vajadzēja noņemt mugursomu pēc pirmā rāvienu. Pārbaudiet virvi pēc rāvienu, vai tā nav bojāta. Tā nav klinšu kāpšana, alpīnisma maršrutos pēc rāvienu virve var tikt bojāta ar akmeņiem.

Maršruts jā zina visiem kāpienu dalībniekiem, ne tikai līderim/vadītājam. Situācija kalnos var mainīties un tad vadība jā uzņemas citam, bet ja viņš nav iepazinies ar maršrutu, tad līdz nelaimei nav tālu.

Attiecībā par tehnisko sagatavotību un pieredzi – jā būt pietiekami paškritiskam pret sevi. Ejiet pirmie, kad ir iespēja, jo tad jūs labāk izpratīsiet līderi, varēsiet nepieciešamības gadījumā nomainīt.

Vajag vairāk kāpt. Alpīnismā ir svarīgas klinšu kāpšanas prasmes.

Bieži vien mēs izejam maršrutos nepietiekami atpūtušies, cenšoties pēc iespējas vairāk izkāpt. Viena atpūtas diena ir pārāk maz, vajag divas.

2. gadījums

Normunds Patmalnieks

8.februārī Itālijā, ejot 3. kategorijas ledus maršrutu, apmēram 100 m, divas virves, bojā gāja Dz. Pavisam tajā vietā kāpa divas sasaites no Latvijas. Tur ir divu virvju maršruti. Laika apstākļi bija labi, taču maršruti nebija labi izveidojušies. Tā bija trešā kāpšanas diena. Plkst. 11 sāka kāpt, jo maršruti bija sliktā kondīcijā. Vairākos maršrutos nekāpa, kamēr atrada šo, kam apakšējā daļa bija labi izveidojusies. Jānis Višķers kāpa pirmo virvi, stacijā notika līderu maiņa. Aprakstā rakstīts, ka maršruts parasti ir uz augšu, bet kāpējiem pašiem jā pieņem lēmums, kā kāpt. Ledus labajā pusē vāji izveidojies, bet kreisā puse bija kāpjama. 15 m traversēti. Ieskrūvetas 5 skrūves. Otrā maršruta daļa nav stāva, ne velti 3. kategorijas maršruts. Iepriekšējā dienā šie puši bija izkāpuši 5. kategorijas maršrutu. Puši vairākus gadus kāpuši kopā ne tikai klinšu maršrutos, bet arī ledus. Inventārs mūsdienīgs -divas dubultās, vieglās virves 60 m, 7,3 mm, svaigas, izmantotas divos braucienos.

Dz. sāka salīdzinoši ilgi darboties, iespējams, ledus nebija labs. Tur tika ieskrūvetas 5 skrūves, kas Dz. prasmēm ir daudz. Bija ieteikums taisīt staciju, bet Dz. pieņēma lēmumu turpināt. Kāpiens bija lēns, prasīja daudz spēka. Viņam vajadzēja atelpu.

Slīdeja ar galvu lejup lielā ātrumā. Neveiksmīgs kritiena leņķis. Virves ievilkšanai nebija nekādas jēgas, tā nospriegojās tikai tad, kad kāpējs nokrita, atsitās un ripoja apmēram 2 metrus. Augšējais āķis nostrādāja kritiena beigās. 15 minūšu laikā atlidoja glābēju helikopters.

Iemesli? Nekritisks laika apstākļu un ledus kondīcijas novērtējums. Tajā laikā Itālijā arī citi maršruti bija sliktā stāvoklī dienvidu pusē, bet ziemeļu pusē bija daudz cilvēku, nebija brīvu maršrutu kāpšanai.

Brīdinājumi, kas jāņem vērā, - aizmirsta sistēma, dzelkšņi, vēl kaut kas...

Maršruta augšējais posms, visticamāk, bija slikts. Iespējams nebija normāls segums, jo apakšā bija gluda klints.

Kļūdas: 1) neuztaisīja staciju pēc lielā traversa, līdz ar to veidojās berze, kas apgrūtināja kāpienu uz augšu; 2) stacijas nevedošana būtiski samazināja skrūvju skaitu. Cerēja, ka pietiks. Iespējams, maršrutā pietrūka skrūves. Bet varbūt nevarēja ieskrūvēt. To mēs nezīnām; 3) drošināšanas punktu neesamība kritienu padarīja sliktu. Visa informācija liecina, ka augšā, visticamāk, drošināšanas punkta nebija. Šī maršruta daļa bija salīdzinoši viegla, 4-5 metri, ar slīpumu. Kritiens apmēram 15 m, bet izgāja visa virve. Ķivere nepasargāja. Ļoti neveiksmīgs apstākļu kopums, sākot ar to, ka nokrita uz galvas, beidzot ar lielu kritiena ātrumu.

3.gadījums

Vilnis Bušs - Šis negadījums notika pavisam nesen, tāpēc informācija ir diezgan neskaidra. Četri cilvēki aizbrauca uz Afganistānu, augstkalniem, apmēram 7500 m.v.j.l. Vienam dalībniekam,

vispieredzējušākam, smadzeņu tūska un viņš aizbrauca mājās. Palika trīs, kuri nolēma turpināt. Pieredze: četri gadi, seši gadi. Ik pēc 300 – 600 m ir bāzes nometne, ko paši uzliek. Palīgu nav. 6900 m augstumā ir pēdējā bāzes nometne, otrajam spēcīgākajam kāpējam spēku zudums. 21. datumā biļetes uz lidmašīnu, nolemj kāpt lejā. Vienam dalībniekam kritiens, apmēram 20 m, gūžas trauma, bet var iet lejā. Trešais dalībnieks ir ļoti lēns gājējs, reizes divas lēnāks nekā pārējiem, un visiem jāgaida. Divi dalībnieki iet ātrāk, bet trešais pie nometnes 5400 m neierodas. Spēcīgākais dalībnieks iet pēc glābējiem. Arī čehu kompānijā viens dalībnieks sliktā stāvoklī. Glābēji iet pēc diviem cilvēkiem.

Trešais dalībnieks iekritis upē, tāpēc apmaldījies. Aukstā nakšņošana. Tehniski vāji sagatavots, nogāzi uz leju vieglāk veikti, šļūcot uz dibena. Apakšā sniegs un akmeņi, traumēts astes kauls.

Spēcīgākais dalībnieks visus sagaida apakšējā nometnē, kur cietušo atnesa glābēji uz nestuvēm.

Mihails Pietkevičs - Kāpiens notika Afganistānas augstākajā virsotnē - Novšaks 7 485 m v.j.l. Kāpēju līmenis – komercalpīnisti, kas nav apmācīti. Zināšanas veidojas no brauciena uz braucieniem. Šie kāpēji nav saistīti ar kādu no klubiem.

Vilnis Bušs - Mums savulaik mācīja, ka kalnos nedrīkst pamest savu biedru, jāzina, kur viņš atrodas. Nevar atstāt vienu.

Normunds Reinbergs - Organizācija zem katras kritikas. Inventārs neatbilstošs.

Edgars Šāblis - Tagad pieejamas lētās biļetes un cilvēki brauc nesagatavojušies. 2013. gada augustā divi puisi M.D. un E.J. aizbrauca uz Šveices Alpiem un nokrita. Tā kā nebija novērotāja, tad viņus nejauši atrada tikai nākamajā dienā glābēju helikopters. Ja viņi būtu bijuši grupas sastāvā, ja būtu bijis novērotājs, tad varbūt pēc kritiena, savlaicīgi saņemot palīdzību, būtu izdzīvojuši. 24 stundas guļot uz ledus, nav iespējams izdzīvot. Nebija apdrošināti.

Mihails Pietkevičs - Viņi divatā kāpa virsotnē, neviens neko nav redzējis, neviens neko nevar pastāstīt. Virve nav trūkusī. Zināms tikai tas, ka abi atrasti zem maršruta.

Oļegs Mirošņikovs - Mums ir jābūt paškritiskiem gan pret sevi, gan pret saviem pāriniekiem. Nelaiemes gadījumu parasti izraisa kļūdu ķēdīte.

Vilnis Bušs - Šobrīd ir informācija analīzei ir nepietiekama, lai pāiet laiks.

Pielikumā: O.Mirošņikova un N.Patmalnieka analīzes.